

Håp og forventninger

Taler

Kåre Willoch

Dato

1 januar 1983

Sted

NRK radio og fjernsyn

Omstendigheter

Nyttårstale

1 Kjære lyttere og seere!

Under jule- og nyttårshøytiden føler vi sterkere enn ellers at vi tilhører et
5 fellesskap. Familie- og vennskapsbånd minner oss om uunnværlige verdier i
livet.

Hver enkelt av oss er en del av det fellesskapet som utgjør vår nasjon, med en
felles historie og kulturarv å se tilbake på, og mange felles mål å arbeide frem
10 mot.

Men tross dette har vi mange forskjellige meninger om hvordan fremtiden skal
formes. Meningsbrytninger er nødvendige på veien frem mot et bedre samfunn.
Men vi må også erkjenne at den enkeltes egne interesse ikke alltid faller sammen
15 med fellesskapets. Derfor er det så viktig å ta vare på det som knytter oss
sammen, og beskytte det som bør bestå uavhengig av tidens og utviklingens
raske gang.

Selv om mange i dag føler at ensomhet og tunge bærer preger tilværelsen, kan vi
20 heldigvis også trekke frem mange lysglimt og store felles verdier.

Vi kan hver dag glede oss over å leve i et fritt land med et demokratisk styre. Vi
er nylig - ved jubileene for Bjørnstjerne Bjørnson og Sigrid Undset - blitt minnet
om den rike kulturarv vi har, og dens betydning for vårt land.

25

Vi er også så heldige å ha naturressurser som har bidratt til å gi oss en
levestandard som våre forfedre bare kunne drømme om, og som bare en

minoritet av verdens folk er forunt.

30

Og vi har fått rike muligheter for å gi livet et innhold som strekker seg ut over de materielle goder. Det er viktig at vi bruker disse mulighetene til både åndelig og materiell vekst, samtidig som vi fortsetter arbeidet for at alle skal få de samme muligheter og rettigheter.

35

Ved et årsskifte er vi naturlig nok også opptatt av de nære ting, selv om mange av våre problemer nok blir små sammenlignet med den sult og fattigdom som rammer millioner av mennesker. Det er full enighet om hjelpen til de mange flyktninger som må forlate sine hjem av frykt for overgrep. Det er heldigvis bred
40 tilslutning også til å gi betydelig hjelp og støtte til utviklingslandene. Uenigheten gjelder fortsatt bare spørsmålet om hvor raskt vi bør øke denne hjelpen, når vi vil at den samtidig skal være til mest mulig reell nytte.

Det er også oppløftende at den enkeltes giverglede i det forgangne år igjen har
45 gitt store resultater. Ved nyttår i fjor hadde vi gleden av å kunne tenke tilbake på innsamlingsaksjonen «Et nytt liv». Og i år vil jeg spesielt få takke alle dem som gjorde «Aksjon Håp» til en så positiv virkelighet.

Også ved dette årsskifte er det fred i vår del av verden, og vi har grunn til å regne
50 med at det vil forbli slik. Men det gjør oss vondt å tenke på det som har hendt i Libanon, Afghanistan, Latin-Amerika, i Polen og alle andre land hvor ufrihet og undertrykkelse foregår. Vi må ikke svekke den frie verdens moralske og politiske press mot maktmisbruk og overgrep.

55 Vi møter det nye år med en sterk nasjonal vilje til fred i frihet med innsats for sikkerhet og nedrustning. Vi er ikke delt i to leire, for eller imot fred, for eller imot nedrustning. Alle i Norge ønsker at vi skal gjøre alt vi kan for å trygge freden og bidra til reduksjon av atomstyrkene - i øst og vest. Uenigheten gjelder utelukkende hvorledes vårt land kan medvirke til dette.

60

Skal vi lykkes i vår del av dette arbeidet, må vi ikke la den naturlige frykt gjøre oss blinde eller handlingslammet. Verden er dessverre ennå ikke kommet lenger enn at svake og isolerte nasjoner er mest utsatt. Vårt land søker trygghet i fellesskap med venner. Vi må ikke la oss skremme bort fra den linje som har
65 berget freden i vår del av verden i snart 40 år, og som skal gjøre det videre, inntil verden blir slik at ingen nasjoner behøver frykte noen.

Historien har vist oss at friheten ikke er noen selvfølge. I diktet «Du må ikke
70 sove» har Arnulf Øverland advart mot de farer som kan true vår frihet. Erfaring
viser oss at historien kan gjenta seg, og at vi ikke må lukke øynene for det som
kan hende hvis vi legger oss åpne for angrep.

Vi må gjøre vårt for å bygge ned frykten i verden og skape tillit på tvers av
75 maktblokkene. Men under arbeidet for å komme dit må vi heller ikke glemme
de andre forutsetningene for fred i en farlig verden. Dersom vi i Vesten lar øst få
en klar militær overmakt, mister verden den balansen som er nødvendig for å
hindre krig. Overmakt kan friste til politiske fremstøt som igjen kan utløse
nettopp den katastrofen som vi alle for enhver pris vil hindre. Derfor må vi
80 holde fast på kravet om balanse i styrker, samtidig med at vi arbeider videre for å
skape større tillit. Vi må få en avtale om reell begrensning av styrkene både i øst
og vest.

Men vi må ikke ha illusjoner om at dette er lett. Vi må være forberedt på harde
85 forhandlinger og trusler om brudd, før supermaktene kan nå frem til
nedrustning på begge sider. Da gjelder det å følge en stø kurs og bevare
samholdet. Det forhandlingsopplegget som NATO nå følger - på grunnlag av
det såkalte dobbeltvedtaket av 1979 - med tilslutning fra Norge - har det helt
klare mål å få en kontrollerbar avtale om nedrustning. Ingen av supermaktene
90 skal ha en overlegen atomstyrke i Europa.

Det er naturlig at det er delte meninger om fremgangsmåten også her - i et
levende demokrati som vårt. Men la oss ikke trekke hverandres motiver i tvil -
uansett hvilken side vi står på i debatten.

95 Også økonomien kaller på et langt bedre og mer forpliktende samarbeid mellom
folkene. Verden er i dag rammet av den mest alvorlige krise siden 1930-årene, i
øst og vest, i nord og syd. Landene prøver hver for seg å hjelpe seg selv ut av
dette, ofte med midler som skader andre mer enn de gagner dem selv. Og så viser
100 det seg at ikke noe land kan overvinne krisen alene. Nå kreves det at
industrielandene blir enige om tiltak på tvers av landegrensene. Det er nødvendig
for å bringe verdensøkonomien ut av krisen - og skaffe arbeid til alle
arbeidsvillige hender. Vi vil benytte alle muligheter for å arbeide for dette.

105 Krisen ute i verden fører til at utlandet kjøper mindre av det vi produserer. Det

skaper en foruroligende arbeidsløshet også hos oss. Ledigheten er heldigvis mindre enn i de fleste andre land, men det reduserer ikke vår plikt til å bekjempe problemet med full kraft, og snu nedgangen til ny fremgang.

110

Oljen har gitt Norge særlige fordeler i dette arbeidet. En hovedårsak til at også vi nå likevel merker den internasjonale krisen så sterkt, er at andre land har meget lavere pris- og lønnsstigning enn vi. Også i Norge er prisstigningen blitt mindre, men den er blitt enda mindre hos våre konkurrenter. Det fører til at mange av våre produkter blir for dyre og taper i konkurransen. Det betyr igjen at norske arbeidsplasser går tapt.

115

Foran årets lønnsoppgjør er situasjonen at mindre lønnsstigning betyr bedre konkurranseevne og tryggere arbeidsplasser. Vi har et valg mellom enten lønnsøkning og større arbeidsløshet, eller litt lavere reallønn og flere arbeidsplasser. Vi vet at lavere lønnsstigning også betyr lavere prisstigning. Og hvis prispresset blir mindre, kan regjering og storting sette inn mer penger til tiltak som styrker arbeidsplassene og minsker arbeidsløsheten.

120

Det er gledelige tegn på vilje til samarbeid om et slikt opplegg for reell kamp mot arbeidsløsheten. Men skal dette føre frem, må alle ta sin likeverdige del av byrdene. Yrker som ikke er truet av konkurranse kan ikke vente fordeler på bekostning av dem som forsvarer utsatte arbeidsplasser. Næringslivet må avstå fra prisforhøyelser som ikke er strengt nødvendige.

130

Men skal vi redde arbeidsplassene, må vi ikke bare dempe kostnadsstigningen. Vi må også bli mer effektive. Vi må utnytte ressursene på en bedre måte, og ta i bruk ny teknologi og nye arbeidsmetoder. Fremfor alt må vi vise vilje til omstillinger, og til å akseptere endringer i arbeidssituasjonen. Mange arbeidsplasser benyttes i dag til å fremstille varer som det knapt blir mulig å selge i fremtiden. Skal vi sikre sysselsettingen på lengre sikt, må vi derfor også satse på nye områder og nye produkter. Det er særlig behov for å stimulere utviklingen i næringssvake områder i landet vårt. Dette ligger bl.a. til grunn for opptrappingen av letevirksomheten etter olje i nord.

135

140

Vil vi så lykkes i å skape ny vekst og nye arbeidsplasser?

Vi kan klare det hvis vi vil. Hvis vi vil utnytte våre enestående muligheter. Men vi har også frihet til å forspille mulighetene. Nøkkelen til å lykkes ligger i vår

evne og vilje til å sette våre felles interesser foran særinteressene.

Stadig flere organisasjoner og grupper kjemper i dag for å oppnå mer penger, mer beskyttelse og nye tiltak til sitt eget formål. Men resultatene av
150 pressgruppens virksomhet kan lett bli slike at de i sum skader oss alle. Derfor er det mange ganger en plikt for politikerne å si nei, også til forståelige krav. Det kan være nødvendig for å hindre at vi som folk vedtar større fordeler for oss selv enn vi har råd til. I gleden over våre demokratiske rettigheter må vi ikke glemme at demokratiet også forplikter.

155 Vi har nådd langt i utbyggingen av vårt velferds- og trygghetssamfunn, men vi må fortsatt engasjere oss sterkt i arbeidet for å bedre tilværelsen for dem som trenger det mest. Dette krever også stadig arbeid for å sikre at midlene blir til mest mulig nytte for dem som har størst behov for hjelp og omsorg.

160 Mange har i det forløpne år vært belastet med bekymringer fordi de selv eller noen av deres nærmeste ikke makter å innordne seg under samlivets og fellesskapets skrevne og uskrevne lover. Psykiske lidelser innebærer kanskje noen av vår tids største problemer. Særlig vanskelig blir det hvis andre nedbrytende
165 krefter får slippe til. Alkohol- og narkotikamisbruk er i dag store samfunnsønder, som ofte springer ut av slike tilstander.

Misbruket fører altfor lett til andre konflikter, vold og annen kriminalitet. Det er lett å komme inn i en ond sirkel, som det er vanskelig å komme ut av. Det er
170 vår plikt både å forebygge slike problemer så langt som mulig, og å hjelpe medmennesker som er kommet i slik nød.

Men et tryggere og bedre samfunn oppnås ikke bare ved utbygging av våre sosiale goder. Og vernet av rettssamfunnet krever mer enn ordenstiltak og straff.
175 Hånd i hånd med samfunnets reaksjoner mot nedbrytende krefter må det gå et holdningsskapende arbeid.

Albert Schweitzer understreker at vi skal ha «ærefrykt for livet». I det ligger ikke bare at vi skal verne om livets rett, men at vi skal bruke livet til noe positivt. Vi
180 skal leve det slik at det blir meningsfylt, til glede for det samfunn vi lever i og for de medmennesker vi lever sammen med, og derigjennom også for oss selv.

Heldigvis kan vi i vårt land glede oss over en rekke frivillige organisasjoner og

185 enkeltpersoner som har evne og vilje til å hjelpe andre, og som i rikt monn utfører et holdningsskapende arbeid i samfunnets tjeneste. Vi har et meget stort antall ungdomsledere, idrettsledere, medarbeidere innenfor eldreomsorgen, kirken og misjonen, og la meg også nevne alle som på frivillig basis for øvrig tar del i styringen av samfunnet. På alle disse feltene, og mange flere enn jeg kan
190 nevne her, gjøres det en stor og uegennyttig innsats som bidrar sterkt til at de aller fleste føler at de har det godt i vårt land.

Vi har daglig gleden av å se resultatene. Det skapes lys over tilværelsen for mange som trenger hjelp, og livet gjøres lettere å leve for flere. Det frivillige arbeid er
195 også en del av grunnlaget for at den alt overveiende del av vår ungdom gjør en aktiv innsats som kan lede til et samfunn i fortsatt utvikling og vekst.

Det er fristende også å trekke frem de mange imponerende idrettsprestasjoner som gledet oss i året som er gått. Ikke minst gledelig er det at også våre
200 funksjonshemmede idrettsutøvere har oppnådd fremragende internasjonale resultater. Det bekrefter at et handikap ikke er til hinder for å gjøre en stor innsats også i samfunnet for øvrig.

Håp og forventning fyller våre sinn ved inngangen til det nye år. Vi håper å
205 kunne gjøre vårt samfunn lettere å leve i, og at vi alle kan vise litt større vennlighet mot hverandre.

Politikerne har sitt ansvar for å lede utviklingen og legge forholdene til rette, men det opphever ikke ditt og mitt ansvar for hverandre. Organisasjoner og
210 styrende organer kan ikke løse alle problemer og innfri alle forventninger. Det er også behov for personlig innsats av hver enkelt - og litt smil i hverdagen - når vi skal forsøke å gjøre morgendagen tryggere, mer menneskelig og litt lettere enn gårsdagen.

215 Menneskeheten har aldri tidligere hatt så store ressurser som vi råder over i dag. Det er opp til oss å vise større evne og vilje til å nytte disse muligheter i menneskehetens og fremtidens tjeneste.

Året som gikk var kong Olav den Vs 25. regjeringsår. Markeringen av dette
220 jubileum manifesterte folkets samstemmige oppslutning om og takknemlige hyldest til vår kjære konge.

225 Det er en stor glede på denne første dagen i det nye år å kunne sende varme
hilsener og gode ønsker til kong Olav og den kongelige familie, til alle norske
hjemme og ute - og til alle andre som bor og arbeider i vårt land - og ønske et
riktig godt nytt år!

230 **Kilde**
www.regjeringen.no

URI
<https://www.virksommeord.no/tale/hap-og-forventninger>

235

240

245

250

255

260